

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 1. novembra 1865.

Gospodarske stvari.

Kaj sem veselega videl na Krasu?

Latinski pregovor, da kapljica sčasoma tudi v kamen luknjo naredi, je resničen; zato ni mi očitati, da se tako rad o pogozdovanji Krasa sučem, in to s toliko večim veseljem, ker sem nedavno z lastnimi očmi videl, da se ne govori in tudi ne piše zastonj o tej reči.

Pred šestdesetimi leti, ko sem po skopenski gmajni jančke pasel, je razun treh hrastov v stajah samo sem ter tje kak vsajen oreh, brest ali topol videti bil; vse drugo je bilo golo. Kako drugače je pa sedaj! Glog, hrastiči, bresti in drugo lesovje že dobro zakriva belo skalovje. Ta napredek je razumne Skopenčane do tega napeljal, da so en del gmajne blizo 15 oralov čisto opustili, da pod kaznijo nihče ni smel ondi pasti, in glejte, kako čvrsto mnogovrstno lesovje zdaj odganja! Letos so jesenove in hrastove mladike do čevlja, brestove do dveh čevljev, topolove tudi še više odgnale, da bode v malo letih gošča brez vsega družega zasajanja. Ko pa vrhovi lesa gobcu odrastejo, se bode smela pasti govedina in bravina v njej brez vse škode. V senci bode lepše trava rastle, paseča se živina bo zraven trave tudi perja postranskih vej imela za krmo, in manj vročine trpela.

Ko to nastane, bode soseski mogoče, sopet kakih 15, tudi še več oralov gmajne za popolnoma pogozdenje odločiti, in dokler les ne odraste, v njej se zdržati paše.

Sčasoma bode cela gmajna z lesovjem zaraščena, pametnim sosedom veliko več paše kot po njej v golem stanu, tudi lesa za kurjavo in za prodaj prinašala, hude piše burje in drugih vetrov krotila, tudi vodonosne oblake močnejše na-se vlekla. Vsi nasledniki pa bodo za to umno gospodarstvo hvaležni, ker oni bodo vživali sad bistre glave svojih prednikov.

Želeti je, da bi se Krašovci sploh sadje- in murbo-reje čvrsto poprijeli, ker je gotovo, da sadno drevje in murba na Krasu rada raste in tudi posebno dobro, prijetno in visokocenjeno sadje donaja, ki se v Trstu lahko v denar spravi; murbovo perje pa daje živež sviloprejkam; kdor se s svilorejo neče pečati, dobí včasih lepe denarce za perje od Lahov, ki je iščejo. Vrh tega daje v jeseni osmukano listje posebno okusno in tečno krmo za govedino, bravino in tudi prešiče, in to utegne o pomanjkanji klaje gospodarja iz zadrege rešiti.

Videl sem tudi, da ste Skopenčanje namenili po vrhu ležeče kamenje potrebiti. Izpeljite to saj vsako leto nekoliko, in svesti ste si lahko, da se bojo vaši pašniki v kratkem močno zboljšali. Nad pol več ovac in govedvam bode mogoče rediti, kot dozda. Koliko pomnoženje dohodkov! koliko več mazila za njive!

Pa tudi umnega in nadepolnega vedenja dutovske županije ne smem prezreti v oziru na drevorejo.

Ona si je vtvorila vrt, v katerem seje seme gozdnih in sadnih dreves, z namenom, da jih sčasoma po gmajni in drugod presadi. Želeti bi bilo, da bi se pri teh delih zlasti šolska mladina rabila, da se vadi tega opravila, da se ji ljubezen do drevoreje vkoreníči, kar jej utegne kasneje močno koristiti in ves Kras preobraziti.

Dr. J. Orel.

O pogozdovanji Krasa.

(Konec.)

Topol tudi ni priporočila vreden za Kras; mar bi se tudi jelša priporočala, ki ima skor enake lastnosti s topolom. Umni Kraševcec dobro vé, kje da topol rad raste na Krasu.

Breza belkasta „Betula alba“ je tudi le z malo izjemki za Kras, zakaj ona ljubi redivno ilovno-peskasto, soldanovo in brodnikovo zemljo; ona na imenovani zemljovini zelo gosto požene, posebno pa po kakem izsekanem gozdu, tako, da jo gozdnar plevel imenuje. Posebno dobra bi bila za krilo golemu Krasu, ako bi ji zemlja bila pristojna; škoda, da je je na Krasu tako malo za-njo.

Lipa — drevo slovansko — tudi po Krasu raste; večidel pa so staje za ovce iz nje zasajene in sicer iz letne lipe „Tilia pauciflora, T. europaea“; v 100 do 150 letih dovrši v dobrih, vlažnih in lahkih apnenih tléh visokost od 80 do 100', debelost celó 6 do 9' (na Krasu pa ne, zarad škrpelinastega svetá); za kurjavo je proti bukovini kakor 71:100 vredna. Nje korist zarad cvetja je obče znana; les njen rabijo večidel podobarji, ostružnikarji, strugarji itd. tudi iz ličja njenega se pletejo ogrinjala, šturje, vrvi itd. Raste do 700 in tudi 800 let; mrčes ne mara za-njo, ona raste, čeravno je v sredi na široko votla, vendar naprej; iz štora prav pridno mladike goste in dolge poganja; za voljo tega se po Krasu vedno po malem nahaja; ker dober frodelj daje, se ji vse mladike proti odsekajo ali porežejo.

Češnja navadna „Prunus avium, Cerasus dulcis.“ To drevo je obče znano in po Krasu zelo razširjeno, pa večidel v požlahnjenem stanu, ter spešno raste in dosti sadú prinaša skor vsako leto; tudi v Tominčevem drevoredu je je mnogo videti; še precej lepa drevesa se nahajajo, pa veliko lepša bi mogla biti, ako bi jim neusmiljene roké vsako leto o zrelosti sadú ne polomile vejic.

Oreh in češplja v puščobi nečeta rasti, čeravno v kamnitih tléh rada rasteta, pa naj raji ondi, kodar se kaka gnojna maščoba po korenikah razliva; — oreh posebno pod kako cesto ali potjo, ali v kakem borjaču (dvorišču); le to je orehova lastnost, če blizo gnoja raste, se njegov sad večidel piškav nahaja; — češplja